

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Státní rozpočet ČR a Lafferova křivka

Monika Kučerová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Kučerová

Podnikání a administrativa

Název práce

Státní rozpočet ČR a Lafferova křivka

Název anglicky

State budget of Czech Republic and Laffer curve

Cíle práce

V teoretické části je cílem vysvětlit jak funguje státní rozpočet v České republice, z čeho se skládá, jak obyvatelé přispívají, jeho druhy a k čemu slouží. Dále definovat Lafferovu křivku a její hlavní podstatu. Praktická část se zaměří na saldo státního rozpočtu a jeho vývoj v čase. Dále bude aplikována Lafferova křivka v podmínkách české ekonomiky.

Metodika

V teoretické části práce budou pojmy definovány pomocí metody deskripce. Tato část čerpat bude z odborných knih a publikací. V praktické části bude analyzován skutečný stav státního rozpočtu pomocí analýzy sekundárních dat. Dále bude proveden vlastní výzkum pomocí dotazníkového šetření.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Státní rozpočet, fiskální politika, Lafferova křivka, Česká republika, daně, vláda

Doporučené zdroje informací

ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ P., Základy financí, Grada Publishing a. s. 2011, ISBN 978-80-247-3669-3
HOLMAN R. a kol, Dějiny ekonomického myšlení, 3. vydání, C. H. Beck 2005, ISBN 80-7179-380-9
HOLMAN R, Ekonomie, 5. vydání, C. H. Beck 2011, ISBN 978-80-7400-006-5
HOLMAN R., POSPÍCHALOVÁ D., Úvod do ekonomie pro střední školy, C. H. Beck 2001, ISBN 80-7179-023-0
OCHRANA F., PAVEL J., VÍTEK L. a kolektiv, Veřejný sektor a veřejné finance, financování nepodnikových a podnikových aktivit, Grada Publishing a. s. 2010, ISBN 978-80-247-3228-2
SOUKUP J., POŠTA V., NESET P., PAVELKA T. DOBRYLOVSKÝ J., Makroekonomie, Management press 2011, ISBN 978-80-7261-219-2

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Erika Urbánková

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Státní rozpočet ČR a Lafferova křivka" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Erice Urbánkové za spolupráci a odborné vedení bakalářské práce.

Státní rozpočet ČR a Lafferova křivka

State budget of Czech Republic and Laffer curve

Souhrn

Cílem bakalářské práce „Státní rozpočet ČR a Lafferova křivka“ je vysvětlení pojmu státní rozpočet. Možné příčiny vzniku státního rozpočtu a v neposlední řadě charakteristika jednotlivých částí nezbytných k jeho vytvoření. Objasnění fungování Lafferovy křivky v krátkém a dlouhém období. V praktické části je provedena analýza tempa růstu příjmů a výdajů do státního rozpočtu v České republice mezi roky 2000 - 2013. Dále je blíže prozkoumána daň z příjmů fyzických osob a daň z přidané hodnoty, které jsou aplikovány na Lafferově křivce společně s vývojem daňových sazeb v podmínkách české ekonomiky v letech 2000 - 2013.

Summary

The goal of the thesis "The state budget of the Czech Republic and the Laffer Curve" is the explanation of the state budget. Causes to establish the state budget, and last but not least characteristic of individual components needed to create it. Classification of the Laffer curve function; short and long term. The practical part presents an analysis of the growth rate of revenues and expenditures in the state budget in the Czech Republic between 2000 - 2013. Further, in more detail, an investigation of personal income and value added taxes, which are applied to the Laffer curve together with the development of tax rates according to the conditions of the Czech economy in the years 2000 - 2013.

Klíčová slova: státní rozpočet, fiskální politika, Lafferova křivka, Česká republika, daně, vláda

Keywords: state budget, fiscal policy, Laffer curve, Czech Republic, taxation, government

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíl a metodika práce	9
2.1 Cíl práce	9
2.2 Metodika	9
3. Státní rozpočet České republiky.....	11
3.1 Charakteristika státního rozpočtu	11
3.1.1 Rozpočtové zásady.....	12
3.1.2 Příjmy státního rozpočtu	13
3.1.3 Výdaje státního rozpočtu.....	15
3.1.4 Státní dluh.....	18
3.2 Rozpočtový proces	19
3.2.1 Proces v datech	20
4. Lafferova křivka	21
5. Státní rozpočet v České republice	24
5.1 Příjmy do státního rozpočtu	24
5.2 Příjmy z daní z příjmů fyzických osob	26
5.3 Příjmy z daní z přidané hodnoty.....	28
5.4 Výdaje ze státního rozpočtu	30
5.5 Bilance státního rozpočtu.....	32
6. Lafferova křivka v České republice	33
6.1 Výnosy z daní z příjmů FO v závislosti na daňové sazbě.....	33
6.2 Výnosy z daně z přidané hodnoty v závislosti na daňové sazbě	34
7. Závěr	37
8. Seznam literatury.....	38
8.1 Internetové zdroje:	38
9. Seznam grafů.....	39
10. Seznam tabulek	40
11. Seznam schémat	40

1. Úvod

Státní rozpočet je peněžní fond, prostřednictvím kterého občané čerpají různé příspěvky, dotace a jiné. Zároveň každý výdělečně činný člověk, na území České republiky, do státního rozpočtu přispívá ze své mzdy, platu nebo jiné činnosti. Má tedy dvě hlavní složky, příjmy a výdaje. Příjmy do státního rozpočtu z největší části tvoří vybrané daně. Například daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických a právnických osob, spotřební daně aj. Výdaje ze státního rozpočtu nejvíce podporují občany prostřednictvím sociálního zabezpečení. Zde můžeme zařadit například zdravotní a sociální pojištění, porodné, sociální dávky nebo také pomoc při hmotné nouzi. Porovnáním těchto složek zjistíme saldo neboli bilanci státního rozpočtu. Existují 3 možnosti, ve kterých se bilance může nacházet. Když se příjmy rovnají výdajům (více teoretická představa než reálná), znamená to vyrovnané saldo státního rozpočtu. V případě, kdy výdaje převyšují příjmy, stát má deficitní saldo. Třetí možností jsou příjmy vyšší než výdaje, tím vzniká přebytek státního rozpočtu. Naposledy byl přebytek v roce 1995, od té doby se hodnota salda v České republice pohybuje v záporných hodnotách. Stát má dvě možnosti, jak řešit deficitní rozpočet. Jednou z nich je omezit výdaje. Na straně druhé zvýšit příjmy, což by znamenalo vyšší daňové sazby. Vláda vzniklou situaci nejčastěji řeší zvýšením daní, například DPH. Tuto skutečnost dokážeme vyjádřit pomocí makroekonomického modelu, tzv. Lafferovy křivky.

Lafferova křivka je sestavována na základě výnosů z daní za určité období v závislosti na vývoji daňové sazby za stejnou časovou řadu. Sestavením křivky dokážeme zjistit Lafferův bod, který nám říká, od jaké daňové sazby začnou výnosy klesat. Je patrné, že při 100% daňové sazbě nikdo nebude pracovat, případně nepřizná své příjmy. Tím vznikají daňové úniky a výnosy se dostanou na nulovou hodnotu. Křivka se snaží ukázat, že zvýšením daní automaticky nedojde k většímu objemu příjmů. Naopak za situace, kdy se daňová sazba sníží, výnosy stále vykazují rostoucí charakter. O konceptu Lafferovy křivky mnozí ekonomové pochybují a vyvracejí její teorii. Existuje však mnoho studií, které ji podporují a snaží se prokázat její aplikovatelnost.

2. Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je objasnit pojem státní rozpočet. V teoretické části práce budou složky státního rozpočtu rozděleny na příjmy a výdaje. Ty dále schematicky rozčleněny a poté konkrétně charakterizovány. V neposlední řadě dojde k zaměření na saldo státního rozpočtu, které zaznamenáváme vyrovnané, přebytkové nebo deficitní. Jako další cíl je seznámení s podstatou Lafferovy křivky, která se sestavuje z daňových výnosů a sazby daně. Teoretická část křivky bude rozlišena v dlouhém a krátkém období.

Praktická část je zaměřena na vývoj salda státního rozpočtu prostřednictvím příjmů a výdajů v letech 2000 - 2013. Cílem bude popsat vývoj příjmů i výdajů v časové řadě čtrnácti let. Na základě dostupných dat bude graficky znázorněna Lafferova křivka, která promítne výnosy daně z příjmů fyzických osob a daně z přidané hodnoty v závislosti na vývoji daňových sazeb v české ekonomice mezi roky 2000 - 2013.

2.2 Metodika

V teoretické části práce budou pojmy definovány pomocí metody deskripce. Bude prováděno podrobné studium knižních podkladů, internetových zdrojů a různých publikací s danou problematikou. Vlastní úpravou budou vytvářeny schémata a členění za účelem lepší přehlednosti a orientace v dané kapitole.

V praktické části, na základě sekundárních dat přístupných na internetových stránkách Ministerstva financí České republiky, bude analyzován skutečný stav příjmů a výdajů státního rozpočtu v letech 2000 - 2013 a následně provedena absolutní a relativní diference těchto dat. V příjmech se zaměříme na daň z příjmů fyzických osob a daň z přidané hodnoty. Zjišťovány budou z ročního plnění státní pokladny příjmy a výdaji za sledované období. Z uvedených dat bude vypočítána bilance státního rozpočtu. Konkrétní hodnoty budou zaneseny do grafu a poté popsán skutečný vývoj salda v letech 2000 - 2013.

Lafferova křivka bude sestavována pomocí informací, které jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva financí. Poté bude zjištěn vývoj daňových sazeb

daně z příjmů fyzických osob a daně z přidané hodnoty. Data budou nanášena na bodový graf zvlášť pro daň z příjmů fyzických osob a pro daň z přidané hodnoty. Výsledkem bude grafický vývoj výnosů v závislosti na daňových sazbách v letech 2000 – 2013.

3. Státní rozpočet České republiky

3.1 Charakteristika státního rozpočtu

Vznikl z potřeby odlišit hospodaření státu od majetku, které patřilo panovníkovi. Spolu s územními rozpočty tvoří veřejný rozpočet. Státní rozpočet (SR) je součástí fiskální politiky, která se také nazývá rozpočtová politika. Jejím cílem je udržovat hospodářský růst, zachovat cenovou stabilitu a vysokou zaměstnanost, zmírnit dopady výkyvů hospodářského cyklu. Dělí se na expanzivní a restriktivní fiskální politiku. Expanzivní se zachová zvýšením vládních nákupů a snížením daní, restriktivní fiskální politiká má opačnou podstatu, zvýšení daní a snížení vládních nákupů. Obě reagují na agregátní poptávku.

SR je naprosto rozhodujícím článkem rozpočtové soustavy. Můžeme ho vnímat různými pohledy:

- jako **peněžní fond**¹ – tímto pojetím máme na mysli centralizovaný peněžní fond, který slouží k vytváření, rozdělování a používání jako nástroj nenávratnosti, druhý pohled je neekvivalentní forma **bilance** příjmů a výdajů

Z ekonomického hlediska má státní rozpočet následující funkce²:

- a) *alokační* - zabývá se ekonomickými zdroji, které rozděluje vláda. Soustřeďuje finanční prostředky sloužící k produkci nebo financování veřejných statků, jež vláda poskytuje obyvatelstvu bez jakéhokoliv poplatku. Existuje také alokační netržní funkce, můžeme ji vysvětlit jako snahu o decentralizování na jednotlivé samosprávné celky.
- b) *distribuční* - nenávratné přerozdělování primárních příjmů a výdajů pro ekonomické subjekty, které tvoří na našem území trh. Cílem je zlepšení nerovností důchodů a majetku ve společnosti, např. sociální nerovnosti mezi občany.
- c) *stabilizační* - zásahy státu do jeho mechanismu, hlavně do fungování hospodářství a jeho cyklu. Nákup služeb, transferových služeb a zboží, např. vládní dotace.

¹Strecková, Y., Malý, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. 1998. str. 81

²Holman, R. *Ekonomie*, 5. vydání, C. H. Beck 2011, str. 616-630

3.1.1 Rozpočtové zásady

Postupem času a zjišťováním různých technik a analýz se prokázalo, že tvorba státního rozpočtu nejlépe funguje při dodržování těchto zásad:

- 1) *zásada každoročního sestavování a schvalování*¹ rozpočtu má svou úlohu v prognóze na stávající rok. Je potřeba, aby byl stanoven už před začátkem nového období. Sestavuje se na kalendářní rok, což je typické i v jiných zemích. Je sestavován s výhledem na 5 let.
- 2) *zásada reálnosti a pravdivosti*³ zabraňuje nepřesným a zkresleným informacím, které by se mohly objevit v rozpočtu. Reálnost je důležitá, protože předpokládáme, že se budeme rozpočtem řídit a tak musí mít opravdu aktuální informace. Můžeme jej ovlivnit znalostí příjmů, výdajů, analýzou hospodářských prognóz a procesů. Používá se spíše taktika pesimistického pohledu, lépe se pak přijme konečný výsledek.
- 3) *zásada úplnosti a jednotnosti* rozpočtu se prokazuje rozpočtovou skladbou. Příjmy a výdaje jsou tříděny podle různých hledisek. Výsledky porovnávané s ohledem na čas, národně a mezinárodně. Nedoporučují se časté inovace, díky nimž se vytrácí kontinuita, což vede k neseriózním výsledkům.
- 4) *zásada dlouhodobé vyrovnanosti* je považována jako „zdravé“ hospodaření státu. Podstata je vyrovnat příjmové a výdajové aspekty rozpočtu, což se dlouhodobě nedaří.
- 5) *zásada efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti*⁴ je v některých zemích propojena se zásadou účelovosti. Jde o zásadu, která zajišťuje, aby byl rozpočet sestaven a připraven fungovat jak efektivně, tak hospodárně.
- 6) *zásada transparentnosti a publicity* zajišťuje, aby kdokoliv mohl správně porozumět celému rozpočtovému procesu. Ve chvíli, kdy si bude chtít občan

¹Strecková, Y., Malý, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. 1998. Str. 83

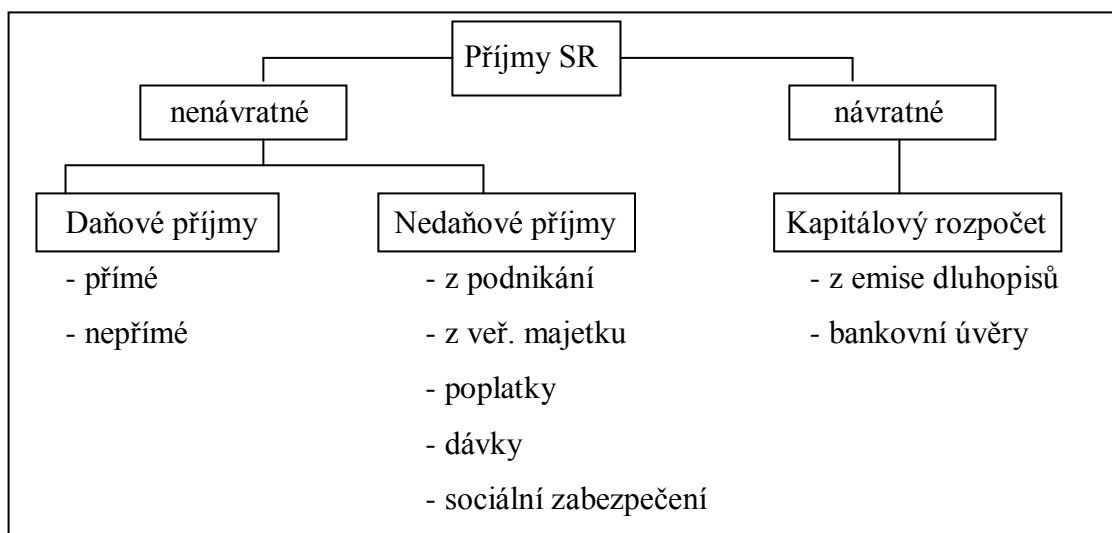
³Peková, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*, 4. Vydání, Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 120

⁴Mankiw, N. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 763 s.

rozšířit obzor v problematice státního rozpočtu, měl by být díky této zásadě dostatečně informován o procesu a složení => je veřejně dostupný

3.1.2 Příjmy státního rozpočtu

Schéma 1: Příjmy do státního rozpočtu

Zdroj:vlastní úprava na základě schématu Rozpočtové příjmy [cit. 2015-02-10] Dostupné z: <http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n07-fiskalni-politika.php>

Hlavní složkou příjmů SR jsou daně, finanční prostředky přesouvající se ze soukromého sektoru do veřejného a jsou nenávratné. Také se dá říci, že je to zákonem daná a povinná platba do státního rozpočtu. Prostřednictvím nich začala vláda zasahovat do ekonomiky. Zprvu však sloužily pouze pro krytí státních výdajů, měly tedy pasivní roli. Dělí se na přímé a nepřímé.

Daňové příjmy

Přímé daně

Mezi přímé daně zařazujeme daň z příjmů fyzických osob, daň z nabytí nemovitých věcí (dědická, darovací, z převodu nemovitostí), daň z příjmů právnických osob. Jsou to tedy daně, které vyplývají na základě majetkových poměrů.

Daň z příjmů fyzických osob (DzPFO) upravuje zákon č. 586/1992 Sb, o daních z příjmů. Často je nazývána důchodovou daní a je jedna z nejsložitějších. Aktuální sazba daně činí 15 % ze základu daně. Poplatníky jsou fyzické osoby (FO) s trvalým pobytem

na území ČR nebo zde pobývají alespoň 183 dní v kalendářním roce. Předmětem daně jsou příjmy ze závislé činnosti, podnikání, kapitálového majetku, pronájmu a ostatní příjmy. Mezi příjmy, které jsou osvobozeny, patří příjmy z veřejné soutěže, přijaté náhrady na školy, z provozu zoologické zahrady, ze stipendia nebo také odměny za odběry krve.

Daň z příjmů právnických osob (DzPPO) je upravována stejným zákonem jako DzPFO. Též je zařazována do přímých důchodových daní. Předmětem jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti právnických osob (PO). Poplatníky jsou PO, které mají sídlo na území ČR. Za situace, kdy v ČR nemají sídlo, daní příjmy, které vznikají na našem území. Osvobozeny jsou Česká národní banka a členské příspěvky.

Daň z nabytí nemovitých věcí, která se od 1. ledna 2014 řídí podle zákona č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí namísto zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. Sazby u všech třech daní jsou rozděleny do tří skupin. V I. skupině jsou příbuzní v přímé řadě a manželé, II. skupina zahrnuje příbuzné v řadě pobočné (sourozenci, synovci, neteře, snachy, zeťové, aj.), III. skupina obsahuje PO a FO⁵. U darovací a dědické daně je sazba odstupňována podle základu daně, daň z nemovitých věcí činí 4 %.

Nepřímé daně

Nepřímé daně se naopak dotknou důchodů domácností a firem až v tom okamžiku, kdy si pořídí určitý statek nebo službu. Cena je díky tomu zvýšená a zákazník platí daň nepřímým způsobem. Dělí se na univerzální a selektivní. Mezi univerzální daň zařazujeme DPH. Selektivní obsahuje spotřební a ekologickou daň nebo zvláštní druh daně – clo.

Spotřební daň spravuje Celní správa ČR. Zákon o spotřební dani byl mnohokrát novelizován. Poslední úprava, která proběhla i pod dohledem Evropské unie (EU) byla příčinou nového zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních⁶. Spotřební daň se vztahuje na minerální oleje, pivo, víno a meziprodukty, líh, tabákové výrobky.

Daň z přidané hodnoty (DPH) podstoupila poslední úpravu v dubnu roku 2004, kdy přišel v platnost zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Plátcí jsou FO a PO

⁵Zákon č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

⁶Spotřební daně a jejich správa, [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>

a daňová povinnost může vzniknout i v jiném státě EU. Poplatník je každý, kdo nakupuje zboží nebo služby od plátců daně. Daňová sazba se dělí na sníženou a základní. Je to z toho důvodu, aby byli lidé ušetřeni vysokých daní např. na lécích a potravinách.

Ekologickou daní, jež předmětem je daň ze zemního plynu, elektřiny nebo pevných paliv, je upravována zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část čtyřicátá pátá, čtyřicátá šestá a čtyřicátá sedmá⁷. Stejně jako spotřební daň, DPH tak i ekologickou daň spravuje Celní správa ČR.

Celní poplatek se původně řídil zákonem č. 13/1993 Sb., celní zákon. Tento zákon byl ale zrušen a nahrazen zákonem č. 17/2012 Sb., o celní správě České republiky. Clo je zvláštní druh příjmu do státního rozpočtu. Vybírá se při přechodu zboží přes celní hranici. Funguje jako obrana vnitřního trhu státu⁸.

Nedaňové příjmy

Své místo v příjmech státního rozpočtu mají také příspěvky, které jsou nedaňové, ale podle klasifikace Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) se mezi daně řadí kvůli charakteristice. Zde zahrnujeme sociální a zdravotní pojištění a státní politiku nezaměstnanosti. Souhrnně se nazývají příspěvky sociálního zabezpečení.

Jako druhou hlavní složkou, která patří do příjmů státního rozpočtu, jsou návratné příjmy. Zde zařazujeme příjmy z emisí dluhopisů a příjmy z bankovních úvěrů.

3.1.3 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje členíme podle více hledisek. Jedno z nich je dělení na mandatorní, quasi-mandatorní a (čistě) nemandatorní. *Mandatorní*⁹ jsou ty, které stát musí ze zákona vydat. Patří sem například sociální dávky, výdaje na dluhovou službu, platby do zdravotního pojištění, výdaje na volební řízení aj. Mezi mandatorní výdaje se zařazují i právní předpisy nebo jiné smluvní závazky, např. odvody do mezinárodních rozpočtů, do Evropské unie, odvody na záruky. Tvoří přes polovinu výdajů. *Quasi-mandatorní* výdaje zahrnují výdaje

⁷*Ekologická daň*, [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/ekologicke-dane/Stranky/default.aspx>

⁸*Celní poplatek* [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>

⁹*Státní rozpočet v kostce II, Informační leták* [cit. 2015-02-10] Dostupný z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/rozpocet-v-kostce-17505>

na obranyschopnost a chod státu. Nejsou podmíněny zákonem, ale stát je bere jako stejně důležité. Do této skupiny můžeme zařadit výdaje na platy pro členy příspěvkových nebo rozpočtových organizací, výdaje na ochranu státu. V neposlední řadě čisté neboli *nemandatorní* obsahují výdaje na sport, školství, dopravní infrastrukturu. Vláda díky nim pružně reaguje na hospodářský vývoj.

Rozdělují se také podle kapitol (institucí státu). Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo financí, Všeobecná pokladní správa, Ministerstvo obrany, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zemědělství, Státní dluh, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo kultury. Největší kapitolou je Ministerstvo práce a sociálních věcí, která tvoří téměř polovinu výdajů ze státního rozpočtu.

Podle odvětví členíme na zemědělství, průmysl a služby, vzdělání, zdravotnictví, dopravu a spoje, sociální věci a zaměstnanost, obrana a bezpečnost, státní správa a území samospráva, ostatní. Nejvíce se výdaje uplatňují na sociální věci a zaměstnanost.

Výdaje v podobě peněžních prostředků se vydávají na:

- a) *vládní nákupy*³ – do této skupiny patří nákup zboží a služeb, které napomáhají k uspokojení potřeb organizací ve veřejném sektoru, např.: veřejné školství, zdravotnictví, vládní investice
 - *kapitálové a běžné potřeby* – zabezpečování státních archivů, policie, státní správy, organizací v armádě, sociální potřeby
 - *finanční prostředky ve formě dotací* na výrobu v zemědělství, na krytí ztráty, podpora pro negativní dopady externalit, aj.
- b) *transferové platby* – prostředky pro podporu obyvatelstvu, např.: sociální dávky, důchody, podpory v nezaměstnanosti, aj.

Nejrozšířenějšími výdaji jsou výdaje na *sociální zabezpečení*. Ve stručné charakteristice by se dalo říci, že je to podpora občanům při sociálních událostech. Dělíme je na pojištění, podporu a pomoc.

³Peková, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*, 4. Vydání, Praha: ASPI, a.s., 2008, 580 s

Pojištění¹⁰

- Zdravotní
 - výlohy na léčení
- Sociální
 - nemocenská
 - nemocenské, ošetrovné, peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek
 - důchodové
 - starobní
 - invalidní důchody
 - plný invalidní, částečný invalidní
 - pozůstalostní důchody
 - vdovský, sirotčí
 - příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Podpora

- dávky státní sociální podpory
 - závisí na příjmu
 - příspěvek na školní pomůcky, přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení
 - nezávisí na příjmu
 - porodné, pohřebné, rodičovský příspěvek, pěstounské dávky

Pomoc

- dávky v hmotné nouzi
 - doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí, mimořádná pomoc
- dávky sociální péče
 - příspěvek pro zdravotně postižené, příspěvek na péči

¹⁰Systém sociálního zabezpečení ČR, [cit. 2015-08-03], Dostupné z: <http://www.icm.cz/system-socialniho-zabezpeci-v-cr>

Porovnáním všech příjmů a výdajů vzniká saldo neboli bilance státního rozpočtu. Můžou nastat tři situace. Kladné saldo → přebytek státního rozpočtu, záporné saldo → deficit státního rozpočtu nebo vyrovnané saldo → příjmy = výdaje. Při vzniku deficitu rozlišujeme strukturální a cyklický deficit. *Cyklický*¹¹ deficit znázorňuje automatické změny obsahující výši rozpočtových výdajů a daní. K těmto změnám dochází v souvislosti s cyklickými výkyvy nezaměstnanosti, cenové hladiny a reálného produktu. *Strukturální* deficit má velmi špatný vliv na ekonomiku státu. Může být zdrojem měnové inflace a snižuje investiční výdaje soukromého charakteru.

3.1.4 Státní dluh

Státní dluh je hlavní položkou centrální vlády a spravuje ho odbor Řízení státního dluhu a finančního majetku. Do státního dluhu nezařazujeme: fond sociálního a zdravotního pojištění, obcí a krajů, mimorozpočtový fond nebo také státní záruky (přímo spravované státním rozpočtem). Můžeme ho rozdělit na podmíněné a nepodmíněné závazky státu.

*Nepodmíněné závazky státu*¹² – celkový státní dluh

První složkou je domácí dluh, který je kryt státními pokladničními poukázkami, státními střednědobými a dlouhodobými dluhopisy, repo operacemi nebo přijatými krátkodobými zápůjčkami. Zahraniční dluh se skládá ze zahraničních emisí dluhopisů, směnkami vydaných k úhradě (členství v IBRD, EBRD), přijatých úvěrů od Evropské investiční banky. Dále ho můžeme dělit na obchodovatelný a neobchodovatelný. Mezi obchodovatelný dluh patří státní pokladniční poukázky, zahraniční emise dluhopisů, státní dlouhodobé nebo střednědobé dluhopisy a ostatní zdroje krytí. Do neobchodovatelných dluhů zařazujeme především bankovní úvěry od Evropské investiční banky a nově, od roku 2011, také spořicí státní dluhopisy.

Podmíněné závazky – státní záruky

Nejsou zařazeny do státního dluhu. Patří do kompetencí Státního rozpočtu Ministerstva financí, takže řízení ani administrace nespadá pod Odbor Řízení státního dluhu a finančního majetku.

¹¹Brčák, Josef a Bohuslav Sekerka A. Makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s.

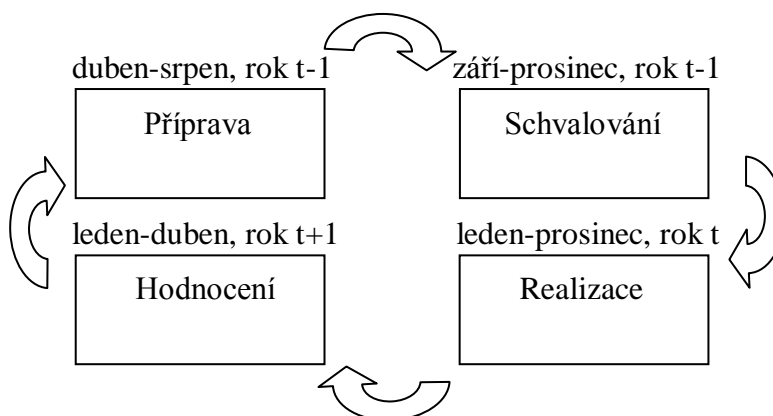
¹²Černohorský J., Teplý P., Základy financí, Grada Publishing a. s. 2011,

3.2 Rozpočtový proces

Je sestavován zhruba půl roku dopředu. Má formu zákona (zákon o rozpočtových pravidlech, č. 218/2000 Sb.). Po sestavení ministerstvem financí ho schvaluje vláda. Vláda poté podá návrh zákona o státním rozpočtu a pošle ho do poslanecké sněmovny, avšak nejpozději do září, tedy tři měsíce před koncem roku. Sněmovna má tři čtení, ve kterých projednává navrhovaný rozpočet státu.

*První čtení*⁹ – jedná se pouze o základní údaje, celkové příjmy a výdaje, saldo rozpočtu a způsob jak se s ním vypořádat. Pokud navrhovaný zákon projde prvním čtením, nesmí se s těmito základními složkami hýbat, musí zůstat stejné. *Druhé čtení* – zde se k tomu mohou vyjádřit jednotliví poslanci a přednášet různé pozměňovací návrhy. *Třetí čtení* – doschvální se jen technické změny a jako poslední je schválený celý návrh státního rozpočtu

Schéma 2: Proces schvalování státního rozpočtu

Zdroj: Státní rozpočet v kostce II, Informační leták⁹

Příprava → Ministerstvo financí, ostatní správci kapitol, Vláda

Schvalování → Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Realizace → Ministerstva a ostatní ústřední orgány (správci kapitol)

Hodnocení → Ministerstva financí, ostatní správci kapitol, Vláda, Nejvyšší kontrolní úřad, Poslanecká sněmovna

⁹Státní rozpočet v kostce II, Informační leták [cit. 2015-02-10] Dostupný z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/rozpocet-v-kostce-17505>

3.2.1 Proces v datech

Ministerstvo financí (MF) do 15. dubna předloží předběžný návrh vládě, který je situován na následující tři roky. Vláda do 30. dubna tento návrh projedná a rozhodně o částkách výdajového rámce. Dále MF pracuje na předběžném návrhu výdajů a příjmů podle jednotlivých kapitol, střednědobém výhledu na dva roky následující po roce, na jaký je rozpočet sestavován, potom už jen vypracuje střednědobý výdajový rámec – tyto tři návrhy podá do 31. května. Vracíme se zpět k vládě, která má do 20. června čas projednat podané návrhy, provede případné úpravy a nakonec předběžně schvaluje. Do 30. června, tedy 10 dní po předběžném schválení MF, sdělí správcům kapitol částky přijaté vládou, ti dále oznámí rozhodnutí státním fondům. Přichází řada na správce kapitol a státních fondů, ti do 31. července vypracují návrh svého rozpočtu a střednědobého výhledu.

Do 31. srpna MF předloží vládě návrh zákona o státním rozpočtu, návrh střednědobého výdajového rámce a střednědobého výhledu. Měsíc po projednání a schválení těchto návrhů vládou je vše předloženo Poslanecké sněmovně do 31. září.

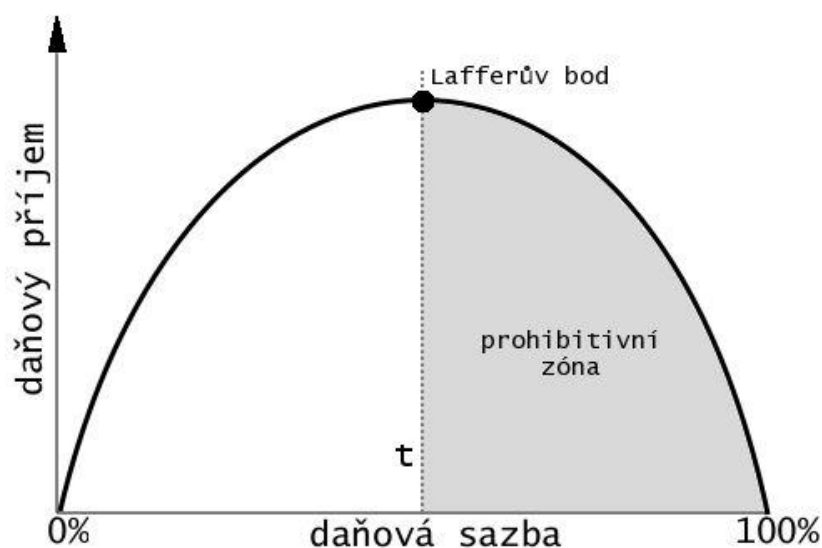
Nastane-li situace, kdy se státní rozpočet nestihne schválit (do 31. prosince), musí se v dalším roce hospodařit a počítat se státním rozpočtem předešlého roku, tzv. rozpočtové provizorium. Řídí se zákonem o rozpočtových pravidlech, výdaje státního rozpočtu se mohou uvolnit jen do částky jedné dvanáctiny celkové roční částky v každém měsíci. V tomto období není možné čerpat dotace z evropských fondů. Situace, kdy stát musel období rozpočtového provizoria využít, se odehrála v České republice pouze jednou. Za vlády Miloše Zemana¹³. V té chvíli to byla známka velmi slabé vlády. Pro tento rok (2015) již vláda schválila zákon o státním rozpočtu č. 345/2014 Sb.

¹³Historie ČSR a ČR státních rozpočtů, [cit. 2014-09-20], Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/193713-historie-ceskoslovenskych-ceskych-statnich-rozpocetu>

4. Lafferova křivka

Lafferova křivka je jedním z hlavních teoretických konstruktů na straně nabídky ekonomiky. Poprvé ji pojmenoval americký žurnalista Jude Wanniski. Nazval ji podle amerického ekonoma Arthura Laffera, který přišel s hlavní myšlenkou této křivky. Znárodnuje závislost objemu vybraných daní na míře zdanění, respektive daňové sazbě. Porovnává se zde skutečný daňový výnos s procentuální sazbou. Užívá se zkratka LaC. Další její vlastností je, že zachycuje elasticitu zdanitelného příjmu. Nepřímo určuje koncept, kdy stát může maximalizovat daňový výnos, když nastaví daňový systém do optimálního bodu, tzv. Lafferův bod. Křivka roste, dokud se nedostane do Lafferova bodu, poté začne klesat.

Graf 1: Lafferova křivka v dlouhém období

Zdroj: Lafferova křivka [cit. 2015-12-02] Dostupné z: www.penize.cz

Křivka je v dlouhém období, takže dokáže dobře reagovat na změny sazeb. Vnímáme na ni dva extrémy. Jedním z nich je situace, kdy je 0% daňová sazba. Za tohoto předpokladu je jasné, že stát nezíská žádné příjmy. Druhým extrémem je naopak 100% sazba. Při které by člověk teoreticky řekl, že příjmy budou maximální. Takto ale křivka právě nefunguje. Při 100% sazbě nikdo nebude chtít pracovat, protože z toho nebude mít žádný užitek. Je zde i možnost pro daňové úniky, při vysoké sazbě lidé nepřiznají své příjmy a tak stát přichází o výnosy z daní.

Z grafu č. 1 je patrná tzv. *prohibitivní zóna*. Někdy nazývaná zakázaná zóna. Této části se snaží každá země vyvarovat. Vedlo by to k velkým problémům v ekonomice. V prohibitivní zóně při stoupající sazbě klesají výnosy. Dokud křivka roste, příjmy do státního rozpočtu také rostou. V bodě t (Lafferův bod) vláda shromažďuje maximální výši daňových příjmů, zatímco lidé nadále tvrdě pracují.

Je důležité si uvědomit, že nám křivka neříká, zdali se snížením daní zvýší nebo sníží příjmy, ani nepředpovídá, že veškeré snížení daňové sazby by nutně přineslo větší celkové výnosy. Místo toho říká, že snížení daňové sazby bude mít za následek menší ztrátu příjmů, než by bylo podle statistických odhadů předešlého základu daně očekáváno¹⁵.

Pokud se změní daňové sazby, způsobí to dva efekty. Ekonomický a aritmetický¹⁴.

- *Ekonomický efekt*: zvýšením sazeb může docházet k negativním vlivům podnikatelů, kteří zdaňují své příjmy. Naopak snížením daňových sazeb může docházet k lepší efektivitě práce, celkovými výstupu, zaměstnanosti a zároveň vyššímu základu daně.
- *Aritmetický efekt*: při růstu sazby dochází k zvýšení výnosů. O stejnou hodnotu, o kterou vzroste daňová sazba, se zvýší i daňové výnosy. Při poklesu daňové sazby platí přesný opak.

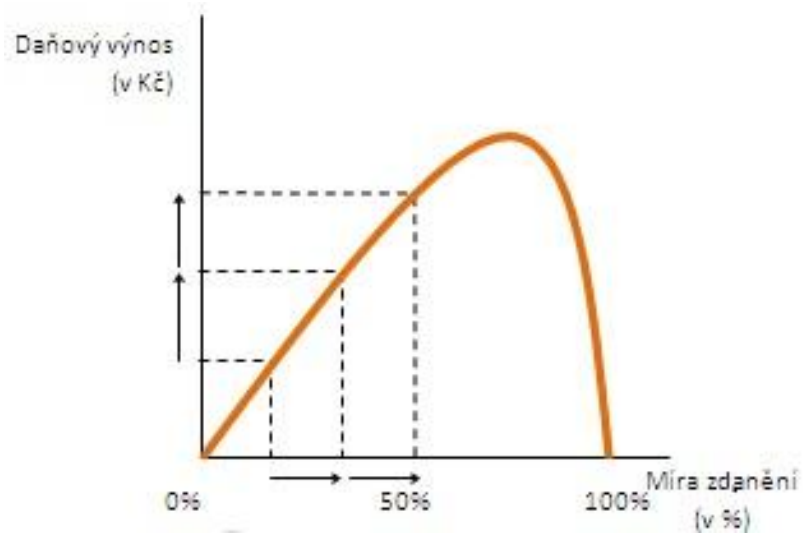
Tyto dva efekty se zároveň míjejí a fungují přesně opačným směrem. Výsledná změna záleží na tom, který z těchto dvou jevů převažuje. Na základě Lafferovy křivky můžeme říct, že při nižších sazbách dominuje aritmetický efekt a při vyšších ekonomický.

Lafferova křivka má jiný tvar v krátkém a v dlouhém období¹⁵. V krátkém období svého maxima, tedy Lafferova bodu, dosahuje okolo 70 % (viz graf č. 2), je to zapříčiněno tím, že v tak krátké době málokdo dokáže zareagovat tak rychle, aby se to promítlo na křivce.

¹⁴*The Laffer curve*, [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <http://www.laffercenter.com/the-laffer-center-2/the-laffer-curve>

¹⁵*Lafferova křivka*, [cit. 2015-08-03], Dostupné z <https://managementmania.com/cs/lafferova-krivka/>

Graf 2: Lafferova křivka v krátkém období

Zdroj: Lafferova křivka¹⁵

¹⁵Lafferova křivka, [cit. 2015-08-03], Dostupné z <https://managementmania.com/cs/lafferova-krivka>

5. Státní rozpočet v České republice

5.1 Příjmy do státního rozpočtu

Příjmy jsou podstatnou složkou státního rozpočtu. Stát je získává prostřednictvím různých daní (DPH, daň z příjmů FO a PO, spotřební daně, majetkové daně), odvodů (z loterií, za odnětí zemědělské půdy), pojistného na SZ a z nedaňových (kapitálových) příjmů. Ve sledovaném období let 2000 – 2013 bylo zjištěno, že největší příjmy nastaly v roce 2013. Mezi roky 2008 - 2009 zaznamenáváme rychlý pád příjmů o 90 mld. Kč, který je zapříčiněn hospodářskou krizí. Příjmy do státního rozpočtu, až na dvě výjimky v roce 2003 a 2009, pozvolně rostou. Průměrný meziroční nárůst příjmů se pohybuje okolo 5 %, v přepočtu na koruny jde o 39 mld. Kč. Za sledované období zaznamenáváme průměrné roční příjmy v hodnotě 885,5 mld Kč. Tempo růstu příjmů má nepravidelný tvar, stoupá i klesá a opět je největší rozdíl mezi roky 2008 – 2009, kdy koeficient růstu klesl o 8,5 %. Největší tempo naopak sledujeme v roce 2007, kdy vzrostl oproti předešlému roku o 102,6 mld. Kč, tedy o 11,1 %.

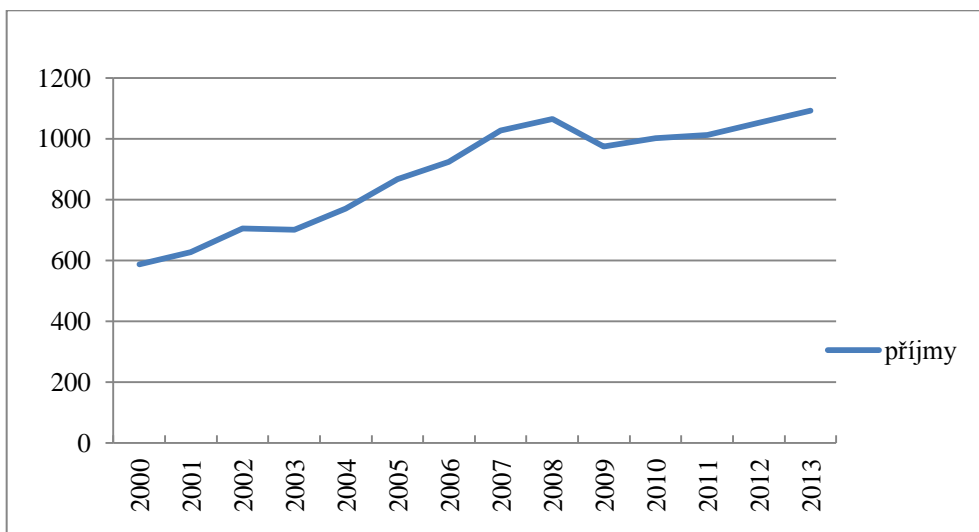
Tabulka 1: Příjmy státního rozpočtu v letech 2000-2013

Rok	Příjmy SR v mld. Kč	Tempo růstu příjmů	
		v mld. Kč	v %
2000	586,21		
2001	626,2	40	6,8
2002	705,04	78,8	12,6
2003	699,6	-5,4	-0,8
2004	769,34	69,7	10,0
2005	866,5	97,2	12,6
2006	923,32	56,8	6,6
2007	1025,88	102,6	11,1
2008	1064,57	38,7	3,8
2009	974,61	-90	-8,5
2010	1000,38	25,8	2,6
2011	1012,76	12,4	1,2
2012	1051,39	38,6	3,8
2013	1091,86	40,5	3,8

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR¹⁶

¹⁶*Veřejný sektor, pokladní plnění 2001-2013, [cit. 2015-03-03], Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2003/mesicni-pokladni-plneni-2003-1778>*

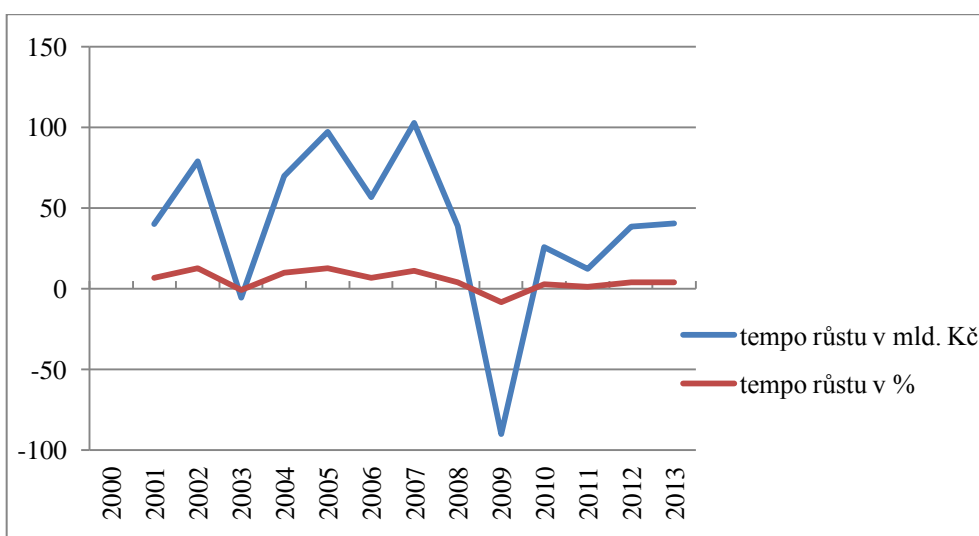
Graf 3: Příjmy státního rozpočtu v letech 2000 - 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

V procentuálním tempu pozorujeme jen nepatrný rozdíl, který se vyskytuje průměrně okolo 5 %. Nejmenší změnu můžeme vidět v roce 2003, kdy byly příjmy odlišné jen o -0,8 % oproti roku 2002. V převodu na miliardy korun zaznamenáváme změnu o -5,4 mld. Kč. Naopak největší rozdíl nacházíme v roce 2005, kdy se nám procentuální změna vyšplhala na 12,63 %, což představuje 78,8 mld. Kč.

Graf 4: Tempo růstu příjmů státního rozpočtu v letech 2000 – 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

5.2 Příjmy z daní z příjmů fyzických osob

Zahrnuje daň z příjmů FO vybíranou srážkou, z příznání nebo ze závislé činnosti. Za sledované období bylo na daních z příjmů FO vybráno celkem 1213,65 mld. Kč, průměrný výdaj činí 86,69 mld. Kč. Maximum nastalo v roce 2007, kdy se hodnota oproti předešlému roku zvýšila o 10,49 mld. Kč, tj. 11,45 %. Naopak minimální částka na dani byla vybrána v roce 2000, činila 34,73 mld. Kč. Nejnižší změnu pozorujeme v roce 2005, kdy se daně snížily o 0,47 mld. Kč, tj. o 0,49 % méně, než v předeslém roce. Mezi roky 2000 a 2001 registrujeme náhlý nárůst inkasa o 126,23 %, z 34,73 mld. Kč příjmy z daně činila 78,57 mld. Kč. Průměrné tempo růstu výnosů z daně z příjmů fyzických osob je roční nárůst o 4,6 mld. Kč, tj. 11,3 %.

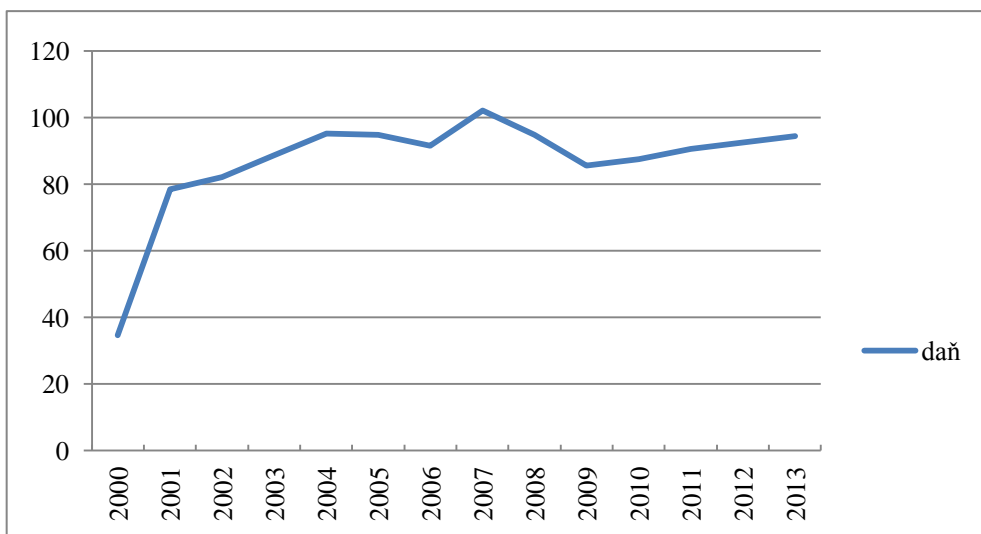
Tabulka 2: Příjmy z daní z příjmů FO v letech 2000 - 2013

Rok	Příjmy z DzPFO mld. Kč	Tempo růstu příjmů z DzPFO	
		v mld. Kč	v %
2000	34,73		
2001	78,57	43,84	126,23
2002	82,11	3,54	4,51
2003	88,63	6,52	7,94
2004	95,25	6,62	7,47
2005	94,78	-0,47	-0,49
2006	91,65	-3,13	-3,30
2007	102,14	10,49	11,45
2008	94,96	-7,18	-7,03
2009	85,65	-9,31	-9,80
2010	87,49	1,84	2,15
2011	90,61	3,12	3,57
2012	92,59	1,98	2,19
2013	94,49	1,9	2,05

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR¹⁶

¹⁶ *Veřejný sektor, pokladní plnění 2001-2013, [cit. 2015-03-03], Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2003/mesicni-pokladni-plneni-2003-1778>*

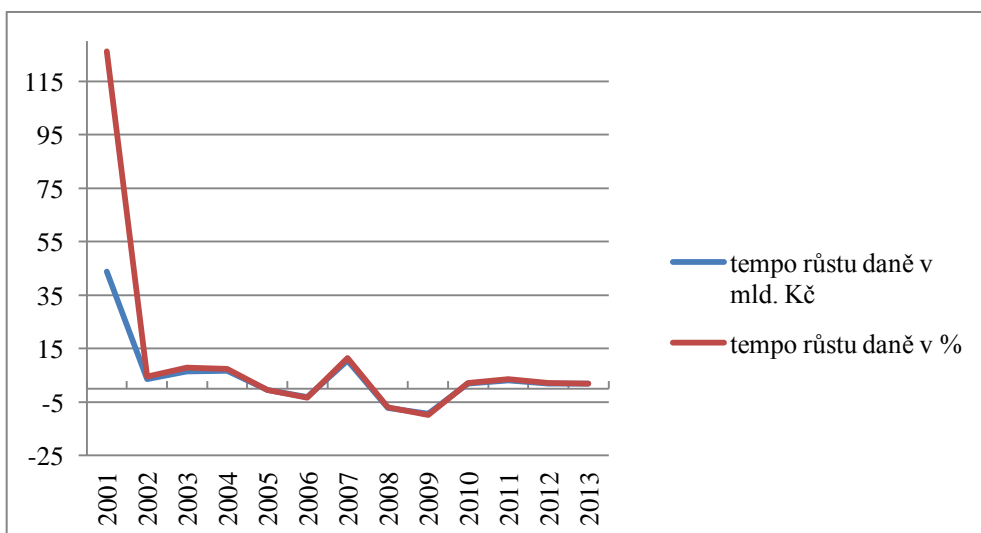
Graf 5: Příjmy z daní z příjmů FO v letech 2000 – 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

Z grafu č. 5 je patrné, že po velkém skoku mezi roky 2000 a 2001, se příjmy z daně z příjmu FO pohybovaly na hranici mezi 80 a 100 mld. Kč. Nepatrná odchylka proběhla v roce 2007, kdy překročila hranici o pouhé 2,14 mld. Kč. Mezi roky 2001 a 2002 mělo tempo růstu strmý klesající charakter. Je zajímavé, že od roku 2002 křivka tempa růstu v procentech kopíruje křivku vyjádřenou v miliardách korun. Mají velmi neprný rozdíl. Nadále se křivky společně pohybují v rozmezí 15 až -7 procenty (mld. Kč).

Graf 6: Tempo růstu příjmů z daní z příjmů FO v letech 2000 – 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

5.3 Příjmy z daní z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty (DPH) je součástí zboží a služeb, které uspokojují potřebu zákazníků. Konečnými plátcí DPH jsou spotřebitelé. Podnikatelé se mohou rozhodnout, jestli budou plátcí přidané hodnoty (do určitého výsledku hospodaření). Za sledované období let 2000 - 2013 se průměrná částka vybraná do příjmů státního rozpočtu z daně z přidané hodnoty vyšplhala na 162,3 mld. Kč. Nejvyšší vybranou daň sledujeme v roce 2013, kdy jsme zjistili i největší skok oproti předešlému roku. Změna zde je o 20,25 mld. Kč, tj. nárůst 10,1 %. Nejnižší hodnotu zaznamenáváme v roce 2002, kdy dokonce klesla o 3,2 mld. Kč oproti roku 2001 a tím se dostala na částku 118,1 miliard korun. Příjmy z DPH v průměru rostou o 5,7 mld. Kč, což udává nárůst o 3,47 % ve sledovaném období. Další velký rozdíl sledujeme mezi roky 2006 a 2007, kdy proběhl nárůst o 12,96 mld. Kč, tj. 8,4 %. Tuto změnu můžeme přisuzovat snížené sazbě DPH, která vzrostla ze stávajících 5 % na 9 %.

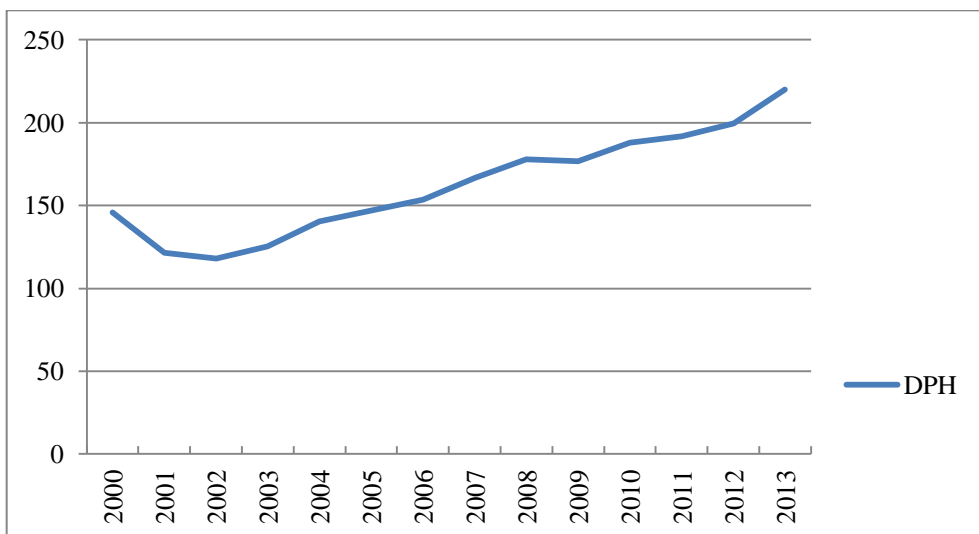
Tabulka 3: Příjmy z daní z přidané hodnoty v letech 2000 - 2013

Rok	Příjmy z DPH v mld. Kč	Tempo růstu příjmů z DPH	
		v mld. Kč	v %
2000	145,91		
2001	121,3	-24,61	-16,9
2002	118,1	-3,2	-2,6
2003	125,5	7,4	6,3
2004	140,32	14,82	11,8
2005	146,82	6,5	4,6
2006	153,67	6,85	4,7
2007	166,63	12,96	8,4
2008	177,82	11,19	6,7
2009	176,72	-1,1	-0,6
2010	187,82	11,1	6,3
2011	191,89	4,07	2,2
2012	199,71	7,82	4,1
2013	219,96	20,25	10,1

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR¹⁶

¹⁶Veřejný sektor, pokladní plnění 2001-2013, [cit. 2015-03-03], Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2003/mesicni-pokladni-plneni-2003-1778>

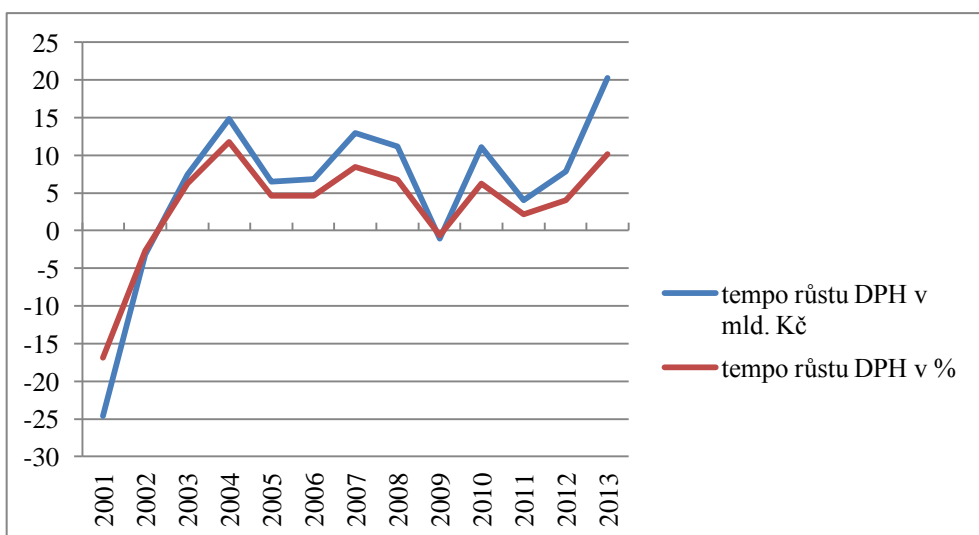
Graf 7: Příjmy z daní z přidané hodnoty v letech 2000 - 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

Příjmy vybrané na dani z přidané hodnoty vykazují od roku 2003 rostoucí charakter. V roce 2012 překročily hranici 200 miliard korun, nejnižší příjmy z DPH naopak zaznamenáváme mezi rok 2001 a 2002. Na grafu č. 8 je pozorováno tempo růstu v procentech a v miliardách korun. Ze začátku sledovaného období má prudký rostoucí charakter, který je zapříčiněn zvýšením základních a snížených sazeb DPH. Křivky navzájem kopírují svůj charakter, který je střídavě rostoucí a klesající.

Graf 8: Tempo růstu příjmů z daní z přidané hodnoty v letech 2000 - 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

5.4 Výdaje ze státního rozpočtu

Do státního rozpočtu patří běžné a kapitálové výdaje. Mezi běžné výdaje zahrnujeme výdaje na platy, práci, pojistné, neinvestiční nákupy, sociální dávky, stavební spoření apod. Do kapitálových výdajů patří převážně investiční nákupy, transfery aj. Za celé období 2000 - 2014 výdaje vzrostly o 540,86 mld. Kč a jejich trend je rostoucí. Největší odchylku zaznamenáváme v roce 2006, kdy vzrostly výdaje o 97,73 mld. Kč. Jedná se o procentuálně nejvyšší změnu, tedy růst o 10,59 % oproti předešlému roku 2005. Nejvyšší výdaje však můžeme sledovat v roce 2007, kdy činily 1092,27 mld. Kč, avšak v tomto roce nejde o největší procentuální změnu. Průměrný meziroční nárůst výdajů se pohybuje okolo 41,6 mld. Kč, procentuálně vykazuje průměrný nárůst o 4,95 %. Nejnižší výdaje byly zjištěny na samém začátku sledovaného období, činily 632,27 mld. Kč, do dalšího roku vzrosly o 9,75 %, tedy o 61,63 mld. Kč. Od roku 2006 výdaje překročily hranici tisíc miliard korun, což představuje od roku 2000 nárůst blížící se k 50 %.

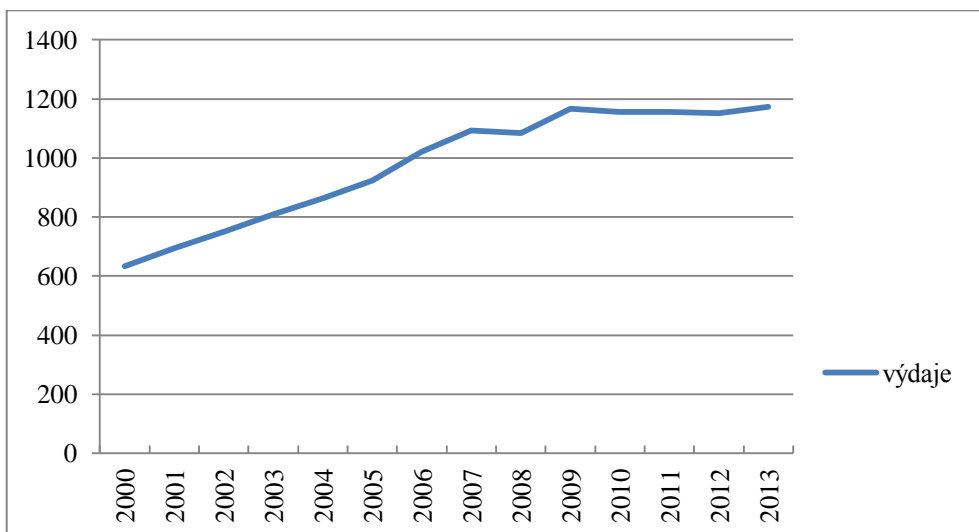
Tabulka 4: Výdaje státního rozpočtu v letech 2000 - 2013

Rok	Výdaje SR v mld. Kč	Tempo růstu výdajů	
		v mld. Kč	v %
2000	632,27		
2001	693,9	61,63	9,75
2002	750,76	56,86	8,19
2003	808,7	57,94	7,72
2004	862,87	54,17	6,70
2005	922,9	60,03	6,96
2006	1020,63	97,73	10,59
2007	1092,27	71,64	7,02
2008	1083,94	-8,33	-0,76
2009	1167,01	83,07	7,66
2010	1156,79	-10,22	-0,88
2011	1155,53	-1,3	-0,11
2012	1152,39	-3,14	-0,27
2013	1173,13	20,74	1,80

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR¹⁶

¹⁶*Věřejný sektor, pokladní plnění 2001-2013, [cit. 2015-03-03], Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2003/mesicni-pokladni-plneni-2003-1778>*

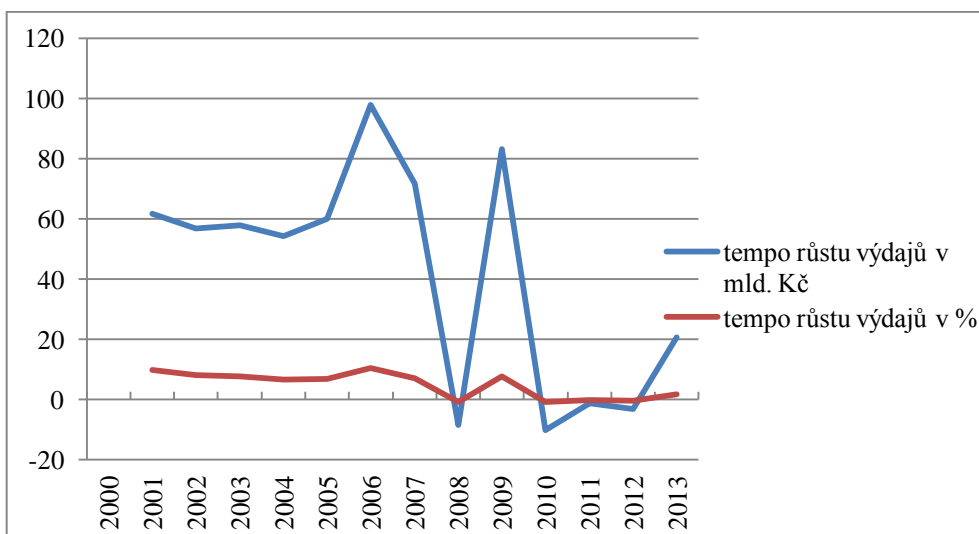
Graf 9: Výdaje státního rozpočtu v letech 2000 - 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

Tempo výdajů v procentech je v první polovině křivky zaznamenáno téměř v rovině. Je to způsobeno malou procentuální změnou mezi roky 2001 - 2005, kdy nejnižší naměřená hodnota proběhla v roce 2004. Minimální rozdíl však pozorujeme až v roce 2011, kde byl rozdíl pouhých 0,11 %, jednalo se o nepatrný pokles výdajů v porovnání z údajů předešlého období. V přepočtu na koruny šlo o 1,3 mld. Kč. Vrchní hranice rozdílu v korunách je zároveň i nejvyšší procentuální změnou. Tempo růstu výdajů v miliardách korun vykazuje mezi roky 2001 – 2006 téměř nezměněnou podobu. Od roku 2006 střídane prudce roste a klesá.

Graf 10: Tempo růstu výdajů v letech 2000 – 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

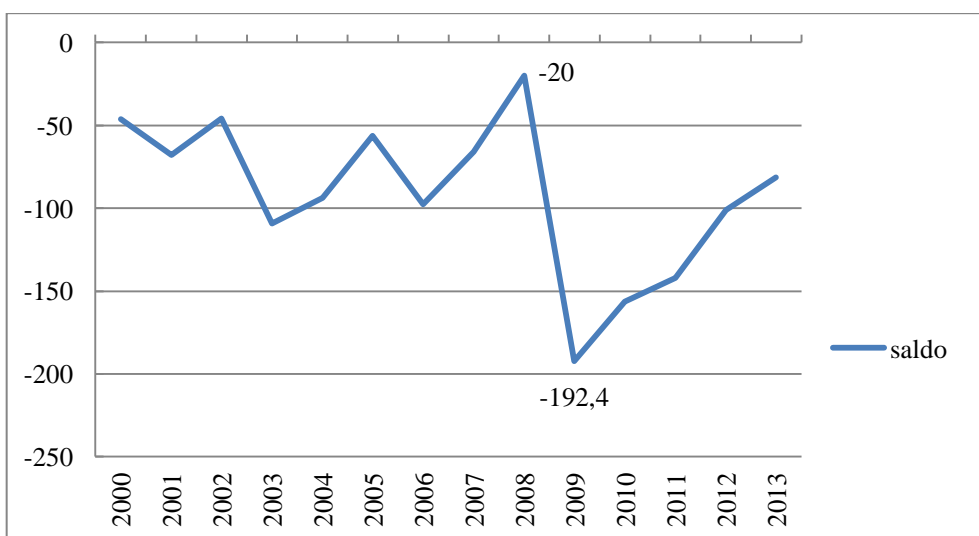
5.5 Bilance státního rozpočtu

Bilance státního rozpočtu je rozdíl mezi výdaji a příjmy. Může být kladný, tedy přebytkový nebo záporný, tedy deficitní. V České republice je saldo dlouhodobě (konkrétně od roku 1996) deficitní. Jak je zaznamenáno v grafu č. 11, bilance se v celém sledovaném období pohybuje pod hodnotou 0. Pracujeme tady tedy se zápornými částkami. Od roku 2000 do roku 2007 sledujeme graf mezi hodnotami -40 až -110 mld. Kč. Mezi roky 2008 až 2009 zaznamenáváme vysoký nárůst deficitu, který je způsobem hospodářskou krizí České republiky. Deficit se vyšplhal až na zápornou hodnotu -192,4 mld. Kč. Nejnižší hodnotu sledujeme v roce 2008, kdy deficit činil 20 mld. Kč. Graf má po celou dobu našeho sledování střídavě rostoucí a klesající charakter. Od roku 2009

je patrné, že se situace zlepšuje a záporné saldo se snižuje. Průměrné roční saldo se pohybuje okolo -91 mld. Kč.

Česká republika je dlouhodobě deficitní a bylo by potřeba zavést vhodná opatření. Výdaje již 9 let převyšují příjmy. Jako pozitivní úkaz můžeme vnímat, že od roku 2008 se saldo státního rozpočtu stále snižuje. Bohužel se zdaleka nedostává k minimu, které jsme zaznamenali v roce 2008. Po této příznivé částce však nastal obrovský propad na 192,4 mld. Kč, který stále není vyrovnán.

Graf 11: Saldo státního rozpočtu v letech 2000 – 2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

6. Lafferova křivka v České republice

6.1 Výnosy z daní z příjmů FO v závislosti na daňové sazbě

Zde je popisován vztah mezi příjmy do SR z daně z příjmů FO a daňové sazby, která se ve sledovaném období let 2000 - 2013 měnila. V letech 2000 - 2005 nebyla pevně stanovena na 15 %, ale mohla se měnit dle výše základu daně. V této analýze byla použita sazba pro základ daně, který činil v roce 2000 maximální částku 102 000 Kč, v roce 2001-2005 do výše 109 000 Kč. Výjimku tvoří sazba v letech 2006-2007, kde klesla na 12 % při základu daně do 121 200 Kč.

Tabulka 5: Výnosy z DzPFO v závislosti na daňové sazbě v letech 2000 - 2013

Rok	Výnosy z DzPFO mld. Kč	Sazba daně v %
2000	34,73	15
2001	78,57	15
2002	82,11	15
2003	88,63	15
2004	95,25	15
2005	94,78	15
2006	91,65	12
2007	102,14	12
2008	94,96	15
2009	85,65	15
2010	87,49	15
2011	90,61	15
2012	92,59	15
2013	94,49	15

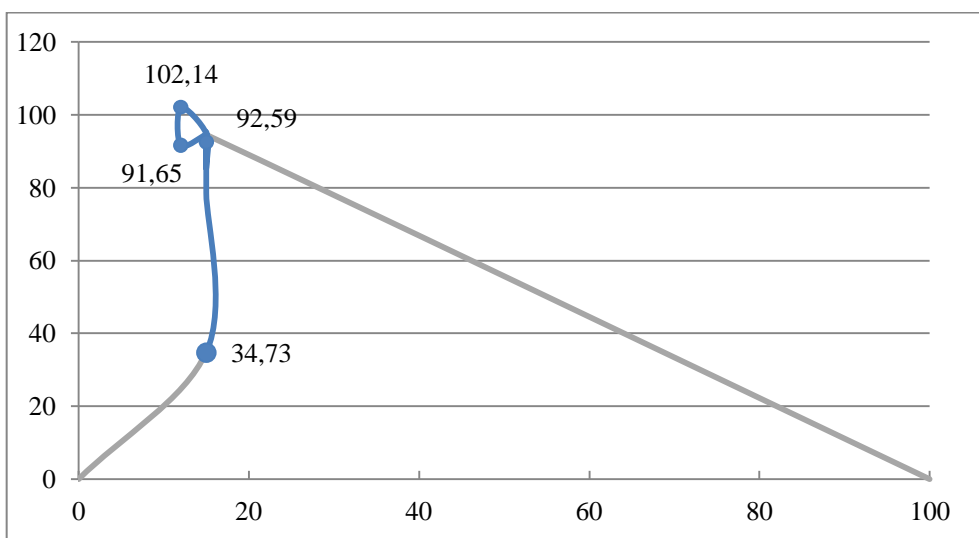
Zdroj: vlastní tvorba, MFČR webové stránky Účetní kavárna¹⁷

Jak je již patrné z grafu č. 12, pro uzavření Lafferovy křivky byl využit výnos v hodnotě 0 mld Kč s 0% sazbou a zároveň výnos 0 mld. Kč se sazbou 100 %. Vždy na začátku a konci sledovaného období. Zde můžeme sledovat vývoj křivky v letech 2000 -2013, kdy nejnižší hodnota je naměřena v roce 2000, částka vybraných daní činila 34,73 mld Kč při daňové sazbě 15 %. Poté výnosy stále stoupaly, až se v roce 2008 dostaly

¹⁷Vývoj DzPFO, [cit 2015-03-07], Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>

na hodnotu 102,14 mld. Kč, ale už při daňové sazbě 12 %. Po tomto roce daňová sazba stoupla opět na 15 %, to se odrazilo ve výnosech roku 2009, které klesly o zhruba 10 mld. Kč.

Graf 12: Lafferova křivka výnosů z daní z příjmů FO v letech 2000-2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

6.2 Výnosy z daně z přidané hodnoty v závislosti na daňové sazbě

Pro DPH jsou využívány dvě sazby. Jedna je snížená (na potraviny, léky) a druhá základní (zboží, služby). Bohužel není přesně jasné, jaká částka z celkových ročních výdajů náležela konkrétní daňové sazbě. V tomto případě budeme počítat s možností, že všechny výdaje podléhají snížené daňové sazbě a zároveň i základní daňové sazbě. Obě veličiny budou pozorovány zvlášť.

Snížená daňová sazba podstoupila celkem pět změn. Z původních 5 %, které platily 7 let, se vyšplhala až na 15 %, vzrostla o trojnásobek své původní hodnoty. Na grafu č. 13, kde pracujeme se sníženou sazbou, vidíme, že Lafferova křivka má rostoucí charakter. Nebylo tomu však od začátku sledového období. V roce 2000 zaznamenáváme výdaje ve výši 145,91 mld Kč při snížené daňové sazbě 5%. Po dvou letech nám výdaje klesly při stejné sazbě o 27,81 miliard korun.

Pozn: modrá část v grafu č. 12 znázorňuje Lafferovu křivku na základě dat z let 2000 - 2013, šedivé části jsou nulové výnosy s příslušnou daňovou sazbou

Zaznamenáváme tak klesající část Lafferovy křivky jen v rozmezí let 2000 až 2002. Nejvyšší výnosy stát vykazuje v roce 2013, kdy se částka vyšplhala na 219,96 mld. Kč.

Tabulka 6: Výnosy z DPH v závislosti na daňové sazbě v letech 2000-2013

Rok	Výnosy z DPH v mld. Kč	Sazba daně v %	
		snížená	základní
2000	145,91	5	22
2001	121,3	5	22
2002	118,1	5	22
2003	125,5	5	22
2004	140,32	5	22/19*
2005	146,82	5	19
2006	153,67	5	19
2007	166,63	5	19
2008	177,82	9	19
2009	176,72	9	19
2010	187,82	10	20
2011	191,89	10	20
2012	199,71	14	20
2013	219,96	15	21

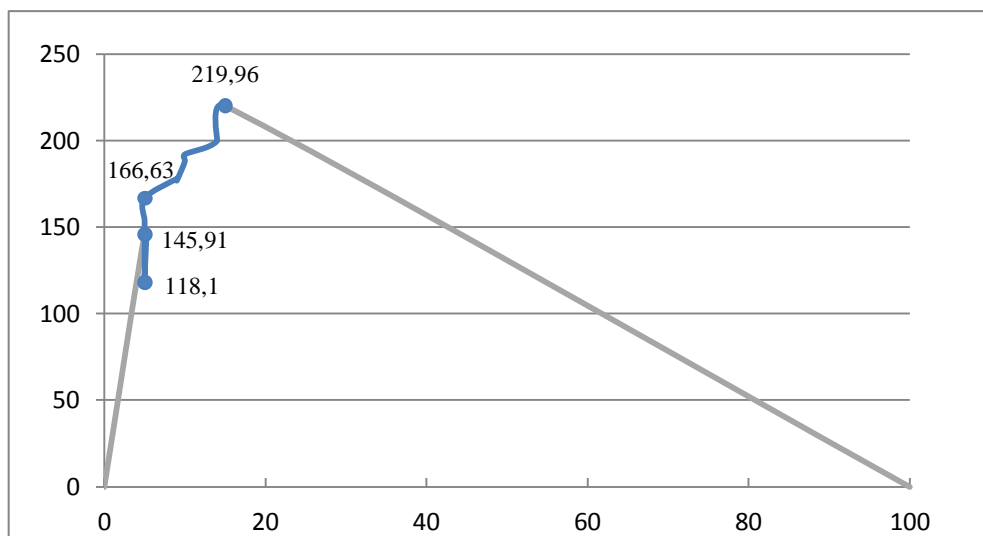
*19% od 1. 5. 2004

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR a webové stránky Účetní kavárna¹⁸

Dostáváme se k základní daňové sazbě, která už neprošla o tolik rozdílnými změnami. Na začátku sledového období sazba činila 22 % a na konci 21 %. Došlo tedy ke snížení, které by mohlo být zapříčiněno postupným zvyšováním snížené daňové sazby. Graf č. 13 je důkazem toho, že i když se nám snížila daňová sazba, Lafferova křivka stále udržuje rostoucí charakter. Nabývá maxima při daňové sazbě 21 %, kdy výnosy činí 219,96 miliard korun. Minimana opak dosahuje při 22 %, kdy hodnota vykazuje 181,1 mld Kč. Od této částky v roce 2002 křivka jen roste.

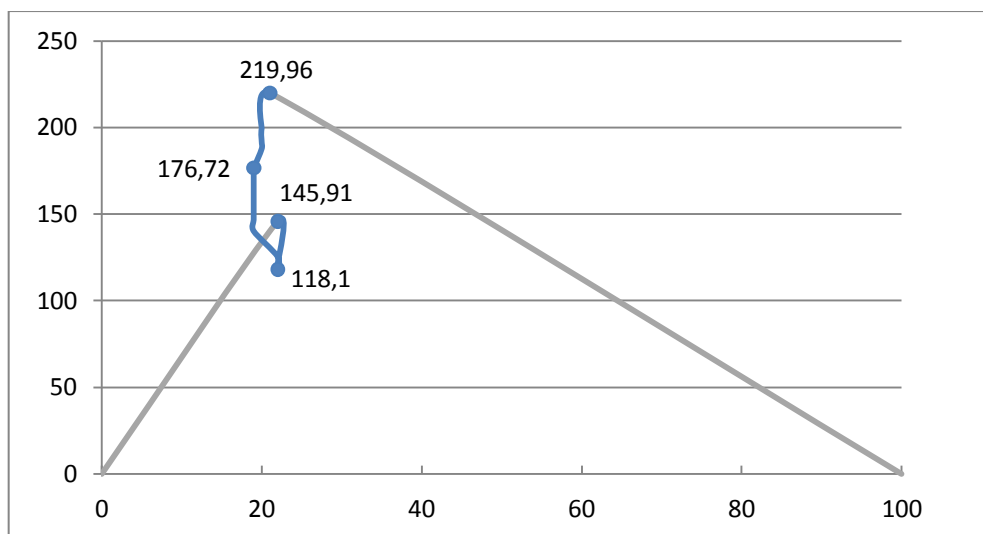
¹⁸Vývoj DPH, [cit 2015-03-07], Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/sazby-dane-z-pridane-hodnoty/>

Graf 13: Lafferova křivka výnosů z DPH v závislosti na snížené daňové sazbě v letech 2000-2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

Graf 14: Lafferova křivka výnosů z DPH v závislosti na základní daňové sazbě v letech 2000-2013

Zdroj: vlastní tvorba, MFČR

Pozn: modrá část v grafech č. 13 a 14 znázorňuje Lafferovu křivku na základě dat z let 2000 - 2013, šedivé části jsou nulové výnosy s příslušnou daňovou sazbou

7. Závěr

Cílem teoretické části práce bylo vysvětlit pojem státní rozpočet. Další částí bylo podrobně popsat příjmy státního rozpočtu a konkrétní daně, které jsou jejich součástí. Jako druhou složkou, která tvoří státní rozpočet, jsou výdaje. Poslední kapitolou v teoretické části byla Lafferova křivka, u které byla popsána její postata a fungování.

Dle praktické části je patrné, že náš stát dlouhodobě zvyšuje příjmy, ale zároveň i výdaje. Do příjmů nejvíce zahrnujeme daně, proto jsem se rozhodla analyzovat dvě konkrétní. Podrobněji byla zkoumána daň z příjmů fyzických osob a daň z přidané hodnoty. Po provedení analýzy bylo zjištěno, že DPH roste v průměrném tempu 3,5 %. Vzhledem k tomu, že snížená sazba DPH vzrostla za sledované období na trojnásobek své hodnoty, z 5 % na 15 %, bylo by možné očekávat vyšší tempo. Zato DZPFO stoupá mnohem rychleji, zde je průměrné tempo růstu 11%. U této daně se sazba dokonce snížila z 15 % na 12 %, ale vydržela v téhle podobě pouze dva roky. Poté opět stoupla na 15 %, kde setrvává. DZPFO byla analyzována s daňovou sazbou, která platila pro základ daně do 121 200 Kč.

Také byly sledovány výdaje, které mají rostoucí charakter. Mezi roky 2008 – 2009 jsme zaznamenali velký skok. Nastala situace, kdy výdaje z velké části převýšily příjmy. Toto období nazýváme hospodářskou krizí. Příznivý úkaz máme již v dalším roce, kdy deficit klesl a do této chvíle stále klesá.

Lafferova křivka je sestavována na základě výnosů z příjmů a daňové sazby. K jejímu sestavení byly použity výnosy z daně z příjmů fyzických osob a výnosy z daně z přidané hodnoty v závislosti na příslušné daňové sazbě. Ve chvíli, kdy byly tyto hodnoty promítnuty na bodovém grafu a vytvořena Lafferova křivka, zaznamenali jsme rostoucí charakter. Je vybírána stále větší částka na daních. Lafferova křivka ale zároveň tvrdí, že snížením daní nemusí dojít i k nižším výnosům. A naopak. Tato teorie se nám povedla ověřit při snížení základní sazby DPH. Základní sazba klesla nejdříve z 22 % na 19 %, ale nakonec se vrátila na 21 %. Na základě těchto údajů Lafferova křivka vykazuje rostoucí charakter. Můžeme tedy dokázat, že i při snížení sazby máme vyšší výnosy. Samozřejmě, daňová sazba není tak vysoká, aby dosáhla Lafferova bodu, což znamená, že se výnosy pořád zvyšují.

8. Seznam literatury

ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ P., Základy financí, Grada Publishing a. s. 2011, ISBN 978-80-247-3669-3

BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. Makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 9788073802455.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002, xxii, 714 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 8071796816.

MANKIW, N. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 763 s. ISBN 80-7169-891-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

STRECKOVÁ, Yvonne. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 1998, xii, 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

8.1 Internetové zdroje:

BUSSINESS CENTRE: Zákon č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věci [online], [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trojdan/cast2.aspx>>.

CELNÍ SPRÁVA:

- Spotřební daně a jejich správa, [online], [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>>.
- Ekologická daň, [online], [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dane/ekologicke-dane/Stranky/default.aspx>>.
- Celní poplatek [online], [cit. 2015-03-08], Dostupné z: <<http://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>>.

CEVRO: Historie ČSR a ČR státních rozpočtů [online], [cit. 2014-09-20], Dostupné z: <<http://www.cevro.cz/cs/193713-historie-ceskoslovenskych-ceskych-statnich-rozpocetu>>.

MANAGEMENT MANIA: Lafferova křivka [online], [cit. 2015-08-03], Dostupné z <<https://managementmania.com/cs/lafferova-krivka>>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR:

- Státní rozpočet v kostce II, Informační leták [online], [cit. 2015-02-10] Dostupný z: <<http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/rozpocet-v-kostce-17505>>.
- Veřejný sektor, pokladní plnění 2001-2013 [online], [cit. 2015-03-03], Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpocetu/2003/mesicni-pokladni-plneni-2003-1778>>.

MIRAS: Rozpočtové příjmy [online], [cit. 2015-02-10] Dostupné z: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n07-fiskalni-politika.php>>.

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ, Systém sociálního zabezpečení ČR [online], [cit. 2015-08-03], Dostupné z: <<http://www.icm.cz/system-socialniho-zabezpeceni-v-cr>>.

LAFFER CENTRE: The Laffer curve [online], [cit 2015-03-08], Dostupné z: <<http://www.laffercenter.com/the-laffer-center-2/the-laffer-curve>>.

ÚČETNÍ KAVÁRNA:

- Vývoj DzPFO [online], [cit 2015-03-07], Dostupné z: <<http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>>.
- Vývoj DPH [online], [cit 2015-03-07], Dostupné z: <<http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/sazby-dane-z-pridane-hodnoty/>>.

9. Seznam grafů

Graf 1: Lafferova křivka v dlouhém období.....	21
Graf 2: Lafferova křivka v krátkém období.....	23
Graf 3: Příjmy státního rozpočtu v letech 2000 - 2013	25
Graf 4: Tempo růstu příjmů státního rozpočtu v letech 2000 – 2013	25
Graf 5: Příjmy z daní z příjmů FO v letech 2000 - 2013.....	27
Graf 6: Tempo růstu příjmů z daní z příjmů FO v letech 2000 - 2013	27
Graf 7: Příjmy z daní z přidané hodnoty v letech 2000 - 2013.....	29

Graf 8: Tempo růstu příjmů z daní z přidané hodnoty v letech 2000-2013	29
Graf 9: Výdaje státního rozpočtu v letech 2000-2013	31
Graf 10: Tempo růstu výdajů v letech 2000 - 2013	31
Graf 11: Saldo státního rozpočtu v letech 2000-2013	32
Graf 12: Lafferova křivka výnosů z daní z příjmů FO v letech 2000-2013	34
Graf 13: Lafferova křivka výnosu z DPH v závislosti na snížené daňové sazbě v letech 2000-2013	36
Graf 14: Lafferova křivka výnosů z DPH v závislosti na základní daňové sazbě v letech 2000-2013	36

10. Seznam tabulek

Tabulka 1: Příjmy státního rozpočtu v letech 2000-2013.....	24
Tabulka 2: Příjmy z daní z příjmů FO v letech 2000 - 2013.....	26
Tabulka 3: Příjmy z daně z přidané hodnoty v letech 2000 - 2013.....	28
Tabulka 4: Výdaje státního rozpočtu v letech 2000 - 2013.....	30
Tabulka 5: Výnosy z DzPFO v závislosti na daňové sazbě v letech 2000 - 2013.....	33
Tabulka 6: Výnosy z DPH v závislosti na daňové sazbě v letech 2000-2013.....	35

11. Seznam schémat

Schéma 1: Příjmy do státního rozpočtu.....	13
Schéma 2: Proces schvalování státního rozpočtu	19